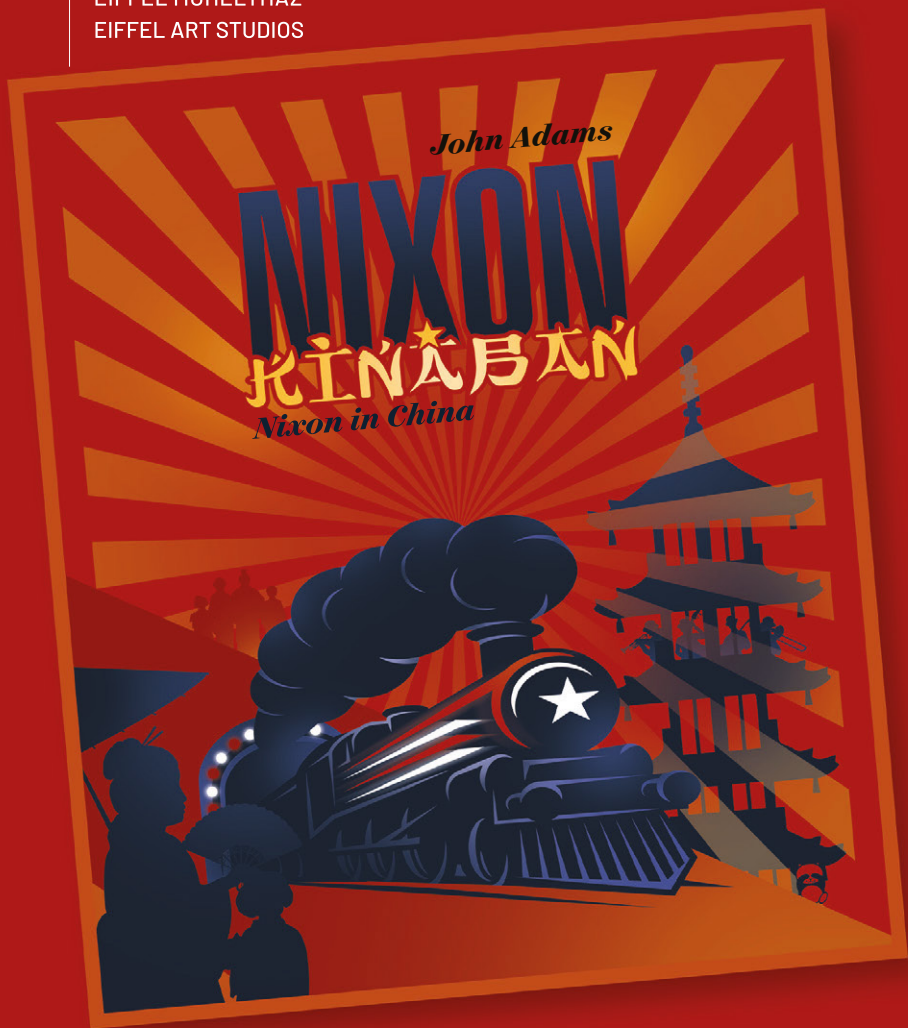

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Tartalom

Cselekmény	8
Amikor a zenei minimalizmus a monumentálissal egyesül	
– Beszélgetés Vajda Gergely karmesterrel	9
Révész Ágota: Egy látogatás története	12
Az objektív és a szubjektív valóság tükrében	
– A rendező gondolatai	19
Timothy A. Johnson: John Adams <i>Nixon Kínában</i> című operájáról	22
Richard Nixon: Az egyensúly stratégiája	25
Ötven év távlatából...	26

Contents

<i>Synopsis</i>	30
<i>Musical minimalism united with monumentality</i>	
– <i>In conversation with conductor Gergely Vajda</i>	31
<i>Ágota Révész: The story of a visit</i>	35
<i>In the mirror of objective and subjective reality</i>	
– <i>The director's thoughts</i>	38
<i>Timothy A. Johnson: John Adams's Nixon in China</i>	40
<i>Richard Nixon: The Strategy of Equilibrium</i>	41
<i>Fifty years on...</i>	45

John Adams
NIXON
毛泽东
Nixon in China

Opera három felvonásban, angol nyelven, magyar és angol felirattal

Opera in three acts, in English, with Hungarian and English surtitles

Szövegíró *Libretto by* **ALICE GOODMAN**

Rendező *Director* **ALMÁSI-TÓTH ANDRÁS**

Díszlet-, világítás- és videótervező *Set, lighting, and video designer* **SEBASTIAN HANNAK**

Jelmeztervező *Costume designer* **MÁRTON RICHÁRD**

Mozgástervező *Movement designer* **LÁZÁR ESZTER**

Sinológiai konzultáns *Sinology consultant* **RÉVÉSZ ÁGOTA**

Film **CZEGLÉDI ZSOMBOR**

Játékmesterek *Artistic assistants* **TÓTH ERIKA, MÁNYIK ALBERT**

Zenei asszisztensek *Musical assistants* **BARTAL LÁSZLÓ, SZENNAI KÁLMÁN,**

ZSOLDOS BÁLINT, FARAGÓ ZSÓFIA, KÁLVIN BALÁZS

Balettmester *Ballet master* **STÁRY KATALIN**

Magyar szöveg *Hungarian translation by* **BENKŐ MINKA**

Karigazgató *Chorus director* **CSIKI GÁBOR**

Magyarországi bemutató: 2024. szeptember 22. – Eiffel Műhelyház

Hungarian premiere: 22 September 2024 – Eiffel Art Studios

Richard Nixon **SZEMERÉDY KÁROLY**

Pat Nixon **KOLONITS KLÁRA**

Mao Ce-tung *Mao Tse-tung* **NYÁRI ZOLTÁN**

Csiang Csing *Chiang Ch'ing* **RÁCZ RITA**

Csou En-laj *Chou En-lai* **AZAT MALIK**

Henry Kissinger **KOVÁCS ISTVÁN**

Nancy Tang, Mao első titkárnöje *Nancy Tang, first secretary to Mao* **KISS DIÁNA IVETT**

Mao második titkárnöje *Second secretary to Mao* **FÜRJES ANNA CSENGE**

Mao harmadik titkárnöje *Third secretary to Mao* **SAHAKYAN LUSINE**

A női vörös osztag című balett szereplői *Featuring in the ballet The Red Detachment of*

Women **ABRASHINA ALEKSANDRA, JOFFRE FLORENCE, ISPANOVA BAKYTGUL**

(a Magyar Nemzeti Balett művészei *dancers of the Hungarian National Ballet*),

JÓNÁS ROLAND, KERESZTES PATRIK, TAKÁCS LÁSZLÓ

Közreműködik a Magyar Állami Operaház Zenekara és Énekkara

Featuring the Hungarian State Opera Orchestra and Chorus

Karmester *Conductor* **VAJDA GERGELY**

Sahakyan Lusine, Nyári Zoltán, Fűrjes Anna Csenge, Kiss Diána Ivett

Cselekmény

Játszódik Pekingben, 1972 februárjában.

I. felvonás

Repülőtér Peking mellett: hideg, tiszta, száraz reggel. 1972. február 21-e, hétfő van. Csou En-laj miniszterelnök egy kisebb csoportnyi tisztviselő kíséretében a kifutópályára vonul, amint a „Spirit of 76” elnevezésű gép a repülőtérre gurul. Miután Nixon elnök kiszáll, kezét fognak, majd az elnök az izgatottságáról és félelmeiről számol be. Egy órával később Nixon már Mao elnökkel tárgyal. Mao beszédmodora filozófiai bölcsességek, szokatlan politikai nyilatkozatok és semmitmondó aforizmák tárháza. Bármit is mond, titkárai és a miniszterelnök nyomatékossítják. Nem könnyű a nyugatról érkezett politikusnak lépést tartani efféle párbeszédben.

Az audienciát követően mindenki emelkedett hangulatban élvezi az első estén rendezett fogadást. Nixon elnök és felesége alig pár szót vált egymással, amikor Csou miniszterelnök szólásra emelkedik. Az első köszöntőt a hazafias testvériségre mondja. Nixon válaszában a béke reményének nevezi a kínai népet. Folytatódnak a köszöntők, amelyek egyre közvetlenebbek lesznek az idő múlásával.

II. felvonás

Másnap reggel Mrs. Nixon látjuk kísérei és újságírók társaságában. Röviden elmagyarázza, mit is jelent egy nő számára First Ladynek lenni, majd ajándékként elfogad a Pekingi Üveggyár dolgozóitól egy üvegből készült elefántot. Ellátogat az Örökzöld Népi Kommunába és a Nyári Palotába, ahol röviden elidőzik a Hosszú Élet és Jóindulat Kapujánál, majd naplementekor a Ming-sírokat tekinti meg.

szünet

Este a Nixon házaspár a *Vörös női osztag* című előadást tekinti meg, ami maga Mao elnök neje, Csing Csing irányításával jött létre. A forradalmi balett az ideológiai tisztességet hollywoodi stílusú érzelmekkel tálalja, és Nixonékat inkább ez utóbbi ragadja meg: az elnyomott parasztlány van rájuk igazi hatással, az erényekről szóló rész nyugtázza le őket. Csing Csing azonban – úgyis mint Mao Ce-tung felesége – nem egészen ezt szeretne volna közvetíteni.

III. felvonás

Az utolsó este Pekingben. Az elnöki látogatás pompája és nyilvános eseményei véget értek, a főszereplők hálószozáik nyugalmába vonultak vissza, és a múlt eseményein merengenek. Mao és neje táncolnak, Nixonék házasságuk korai időszakáról nosztalgiaznak, amikor is Nixon tengerészhadnagyként szolgált a Csendes-óceánon a második világháború idején. Az opera Csou felvetésével ér véget: vajon mennyi jó származik mindabból, amit egy ember tesz élete során?

Alice Goodman szinopszisa alapján

Amikor a zenei minimalizmus a monumentálissal egyesül

Beszélgetés Vajda Gergely karmesterrel

Nagy pillanat ez a magyar zenei világ életében: az OPERA bemutatja a *Nixon Kínában* című John Adams-operát. Vajon miért kellett erre közel negyven évet várni?

A *Nixon Kínában* fura darab, és nemcsak az észak-amerikai, de a világ operarepertoárjában is különleges helyet foglal el. Ez egy szokatlan, stílusában is valóban nagyon amerikai „tabló-opera”, amely ma ugyanolyan erővel játszik rá a politikai félmúlt aktualitásaira és a közönség a tévé-celebrilágának szereplői iránti természetes avagy sokszor természetellenes érdeklődésére, mint keletkezésekor. Szerintem nemcsak nálunk, de a világon mindenhol most érett meg az idő, hogy a darabot ismét aktuálisnak érezzük, ami persze elsősorban mindannak a geopolitikai hullámvásútnak köszönhető, amelynek mindannyian akaratlan utasai vagyunk már több mint egy évtizede.

Kiemelkedő a mű a 20. század második felének operairodalmában, pláne amerikai operairodalmában. Mi teszi egyedivé?

John Adams a minimalizmus eszközeivel épít hatásos és monumentális színpadi drámát, és ez csak látszólag ellentmondás. Valahogy olyan, mintha a mű egyszerre lenne opera és az opera műfajának a szó legnemesebb értelemben vett paródiája. A zene egyszerre vonzó felület és a hallgatót beszipantó örvény, a sztorit és a karaktereket pedig „se lenyelni, se kiköpni” nem lehet. Azt hiszem, mind a koncepciót kidolgozó Peter Sellars, mind pedig a komponista nagyon eltalált valamit, amit – ez persze szigorúan az én véleményem – közös operáikkal azóta sem tudtak túlszárnyalni. Egy ikonikus történet ikonikus szereplőiből ikonikus, vagy ha úgy jobban tetszik, kultopera született.

Szokás a darabot Philip Glass stílusához hasonlítani. Hogyan fogható meg a hasonlóság és különbség, illetve te honnan származtatod a mű „ihlető forrásait”?

Nem meglepő, ha sokaknak az egy iskolából származó szerzők muzsikája nagyon hasonlóan tűnik. Steve Reichnek sikerült jó néhány valóban világraszóló kamaraművet komponálnia (*Tehillim* vagy a *Music for 18 Musicians*), Philip Glass inkább a filmiparnak köszönheti népszerűségét (gondoljunk a híres *Koyaanisqatsi* hang és képmontázsaira), míg talán John Adams vitte a legtöbbre az általunk csak „klasszikus zenei biznisznek” nevezett terepen. Ő volt képes a leginkább alakítani a repetitív és minimalista zene anyagait olyan irányba, amellyel bebizonyította, hogy mégis ez a dolog olyan távol mondjuk Beethoven vagy Brahms művészetétől. Mindeközben persze mindhárom szerző, így Adams is, valóban 20. századi amerikai hangon tudott megszólalni.

Hogyan hatott a Nixon Kínában a további operaszerzők munkásságára?

Minden erős újdonság felszabadítóan hat a kortárs alkotókra vagy a következő generáció zeneszerzőire. Fontosak a „ja, hogy így is lehet” felismerései. Az én saját kis privát történetem a *Barbie Blue* című egyfelvonásos operámra vonatkozik, amely egyébként 2018-ban hangzott el az Erkel Színházban Bartók *Kékszakállújának* párdarabjaként. A műben egyes jelenetek megfeleltethetők a bartóki történet hét ajtajának, és a Kincseskamra-képet kifejezetten John Adams allúziójának szántam. Most derült ki számomra, amikor a teljes *Nixont* kellett megtanulnom, hogy majdnem szó szerinti ritmikai és harmóniai „idézetet” sikerült komponálnom annak idején a forrás konkrét ismerete nélkül. Ebből is az derül ki, hogy Adamsnek valóban saját stílusa, hangja van, és hogy amit csinál, az igen könnyen „belakható”. A *Nixon*ban kikevert hangzások – erősített vonások, big-band, keyboardok, ütők – egyébként sok kortárs zeneszerzőnél visszaköszönnek, és nem feltétlenül utánérvészként.

Mi az, ami téged a legjobban megfog ezzel az operával kapcsolatban?

Lenyűgözőnek tartom azt, ahogy lényegüket tekintve rövid és frappáns popzenei elemekből többórás történet építhető, és egyszerre látunk-hallunk élő, hús-vér szereplőket és tulajdonképpen majdnem minden drámai jellemfejlődést nélkülöző „hírűsor-figurákat”. Olyan ez az opera, mintha Andy Warhol hírhedt Campbell leveskonzerv képeinek a zenei megfelelője lenne.

Révész Ágota

Egy látogatás története

Előtörténet. Út a látogatáshoz

George Kennan, a II. világháború utáni amerikai külpolitika egyik kulcsembere egy titkos jelentésében a következőt írja: „Nálunk van a világ gazdagságának mintegy 50%-a, de népességének csak 6,3%-a. Ez a különbség különösen nagy köztünk és Ázsia népei között. [...] Az elkövetkező időszakban legfőbb feladatunk az, hogy ezt a különbséget így tartsuk.” Ugyanezen a napon, 1948. február 24-én, a Kínában állomásozó amerikai nagykövet további fegyvereket kér kormányától, hogy támogassák a Mao Ce-tung ellen harcoló Csang Kaj-seket, megakadályozandó, hogy „Kína kommunista legyen”.

Mao és Csang Kaj-sek erői között ekkor már három éve dúl a polgárháború. Akik a Japán elleni háborúban még szövetségeseikként harcoltak, most ádáz küzdelmet vívnak egymás ellen: Mao a Szovjetunió hírszerzési támogatásával, Csang Kaj-sek pedig amerikai katonai támogatással.

A harc a kommunisták 1949-es győzelmével ér véget, ekkor alakul meg a Kínai Népköztársaság. Csang Kaj-sek Tajvan szigetére menekül, és az ENSZ továbbra is az ő kormányát ismeri el. Csang arra számít, hogy tajvani tartózkodása csak időleges lesz, mert amerikai támogatással hamarosan sikerül visszatérnie, és megbuktatnia a kommunistákat.

A Kínai Népköztársaságot csak az akkori szocialista országok, köztük a Magyar Népköztársaság, ismerik el hivatalosan 1949-ben. Ekkor már folyik a hidegháború, és Kína mint a Szovjetunió körül tömörülő tábor új, népes – bár akkor még csak 542 milliós – tagja komoly erősítést jelent az Egyesült Államokkal és szövetségeseivel szemben.

A blokkon belül azonban hamar repedés keletkezik. Hruscsov 1956-ban elkezd felszámolni a sztálini örökséget anélkül, hogy ezt Mao Ce-tunggal egyeztetné. Mao ezt árulásnak érzi, és saját irányítása alá akarja vonni a kommunista mozgalmat. Ehhez azonban bizonyítani kell, hogy egy fejlett kommunista állam rövid idő alatt megteremthető. Mao meghirdeti hát a Nagy Ugrás nevű iparosítási kampányt, amely azonban gazdasági katasztrófához vezet.

A gazdaság összeomlása aszályal párosul, és emberek milliói halnak éhen. Maót saját pártján belül is komoly kritika éri. Hogy belső ellenzékével leszámoljon, 1966-ban elindítja a Kulturális Forradalmat. A szovjet sajtó nyíltan a Mao-ellenes erőket támogatja, és 1969-re a két ország a háború szélére sodródik. Az „ellenségem ellensége a barátom” logikával az Egyesült Államok figyelmezteti a Szovjetuniót, hogy ne merje megtámadni Kínát. Mao ekkor kezd érdeklődni az iránt, hogy felveszi a kapcsolatot az amerikaiakkal – a Szovjetunióval szemben.

Az Egyesült Államok ekkor már több mint tíz éve harcol Vietnámban a kommunizmus terjedése – gyakorlatilag a Szovjetunió – ellen, eredménytelenül. A háborútól elfáradt és megosztott amerikai közvélemény egyre inkább békét kíván Ázsiában. Erre alapozva Nixon az 1968-as választások előtt új politikát ígér: „Távlatilag nézve, egyszerűen nem hagyhatjuk Kínát örökre a nemzetek családján kívül, hogy egymagában táplálja fantáziáját, ápolja gyűlöletét, és fenyegetse szomszédait. Ez a bolygó túl kicsi ahhoz, hogy egymilliárd potenciálisan tehetséges ember dühödöt elszigeteltségben maradjon.” Kína és az Egyesült Államok között ekkor semmilyen kommunikációs csatorna nem volt, ám közvetve aktívan dolgoztak egymás ellen. Az Egyesült Államok továbbra is a tajvani vezetést támogatta Mao ellenében, Mao pedig az amerikaiak ellen harcoló vietnámi erőket.

A hidegháború nagy sakkjátszmájában azonban az Egyesült Államok egyszerre úgy érezte, lépéselőnybe kerül a Szovjetunióval szemben, ha kibékül Kínával. Kína számára pedig az amerikai barátság tűnt a legjobb biztosítéknak egy szovjet támadás ellen.

1971. április 4-én meglepő esemény történt. A Japánban tartott asztalitenisz világbajnokság egyik edzése után egy amerikai pingpongozó lekéste a szállodába tartó buszt, és kénytelen volt felkerekedni a kínai csapat buszára. Ott beszélgetésbe elegedett egy kínai pingpongozóval, aki a buszból kiszállva megajándékozta őt egy kínai kendővel. Újságírók lefotózták őket, ahogy leszállnak a buszról, és a fotó Mao Ce-tung asztalán landolt.

Két nappal később hivatalos meghívás érkezett Maótól az amerikai asztalitenisz csapat számára, és az amerikai csapat április 10-én már Kínában volt. Baráti meccseket játszottak, és maga Csou En-laj miniszterelnök fogadta őket. Így adta a pingpong az apropót az amerikai–kínai közeledéshez.

Felgyorsultak az események. Richard Nixon elnök nemzetbiztonsági tanácsadója, Henry Kissinger 1971 nyarán titokban Pekingbe látogatott. Először tárgyalt amerikai politikus a nemzetközi politika kérdéseiről kínai népköztársaságbeli kollégáival. A legnagyobb ütközőpontnak a tajvani kérdés bizonyult: Kínát a nemzetközi szinten továbbra is a tajvani kormány képviselte, még mindig Csang Kaj-sek vezetése alatt.

1971 októberében az ENSZ megszavazta a Kínai Népköztársaság felvételét. Ez egyúttal azt jelentette, hogy Tajvan kikerült az ENSZ-ből, a Népköztársaság ugyanis nem járult hozzá, hogy „két Kína” legyen. Az Egyesült Államok szerette volna, ha Tajvan hivatalos képviselője megmarad, de végül az „egy Kína” elv kerekedett felül. 1971 novemberében ült először a pekingi kormány küldötte mint Kína hivatalos képviselője az ENSZ Biztonsági Tanácsában.

Richard Nixon kínai látogatására 1972 februárjában került sor. Az elnökválasztás még ugyanazon év novemberében volt esedékes. Indulása előtt Nixon a sajtónak azt nyilatkozta: „Most van a pillanat, hogy belássuk: lehetnek nézeteltéréseink anélkül, hogy háborús ellenségek lennénk.” Közvélemény-kutatási adatok szerint a látogatást az amerikaiak 68%-a támogatta.

Egy balettelőadás megtekintése

A látogatás alatt Nixon és felesége megtekintett egy balettelőadást. A Kulturális Forradalom alatt Mao felesége, Csiang Csiang, aki eredetileg színésznő volt, gyakorlatilag minden hagyományos színházi és táncelőadást betöltött: kizárólag ideológiailag tiszta forradalmi műveket lehetett előadni. Ilyen mű összesen nyolc volt: öt pekingi opera, két balett és egy szimfonikus zenekari mű. A pekingi operák hagyományos énektechnikával és akrobatikával, ám kortárs jelmezekben készültek. A balettet mint műfajt a Szovjetunióval való barátság hozta be Kínába, ahol csak 1954-ben nyitották meg az első olyan tánciskolát, amely klasszikus balettet is tanított szovjet pedagógusok segítségével.

A *Vörös női osztag* című balett, amelyet Nixon és felesége megtekintett, egy kínai parasztlány történetét meséli el: a földesúr kínzásai után a lány elmenekül a Vörös Hadsereghez, ahol tagja lesz a női osztagnak. Bosszút állnak a földesúron, felszabadítják az általa elnyomottakat, és a lány tisztí rangig emelkedik. A balettet Kínában több mint négyezerszer játszották, és időnként ma is műsorra kerül.

A látogatás után

A látogatás végén Nixon és Csou En-laj kiadott egy kommunikét, amellyel hivatalosan is lezárult a nyílt ellenségeskedés korszaka, és megnyílt az út a kapcsolatok normalizálása felé. A tárgyalások legnehezebb pontja Tajvan volt, ám a kommunikéban az amerikai fél végül kijelentette: elismeri, hogy Tajvan Kína része, és a jövőben kivonja onnan csapatait. A kommuniké a későbbi amerikai–kínai kapcsolatok politikai alapja lett.

Nixon értékelése szerint a látogatás volt „a hét, amely megváltoztatta a világot”. A nemzetközi politikában a „Nixon Kínába megy” azóta is szinonimája annak, ha egy politikai vezető nagyon meglepőt cselekszik. Ez a hét valóban jelentős események sorát indította el.

A kínai út után Nixon még 1972 májusában Moszkvába látogat, ahol Leonid Brezsnyevvel aláírja a SALT I. szerződést, ami az első fellélegzést jelenti a két hidegháborús blokk közötti nukleáris fegyverkezési versenyben.

1972 szeptemberében Japán elismeri a Kínai Népköztársaságot. A japán miniszterelnök Pekingbe látogat, ahol bocsánatot kér Kína lerohanásáért, és baráti kapcsolatot ajánl.

1972 novemberében Nixon óriási fölényrel újra megnyeri az elnökválasztást – ám szinte rögtön kirobban a Watergate-botrány, ami végül Nixon lemondásához vezet.

1976-ban meghal Mao. Kétévi interregnum után, 1978-ban Teng Hsziao-ping lesz Kína vezetője, és meghirdeti a nyitás politikáját.

1979. január 1-jén az Egyesült Államok hivatalosan is diplomáciai kapcsolatot létesít a Kínai Népköztársasággal. Még ugyanezen a héten egy chicagói lap karikatúristája összefoglalja az amerikai várakozást: a rajzon egy óriási Teng Hsziao-ping látható, akit apró árusok roharnak, karján a felirat: *Kereskedelem Kínával*. Az aláírás: „Az ember, akinek a zsebében 800 millió vásárló van.” Ez már egy új világ.

Nyári Zoltán, Sahakyan Lusine, Fűrjes Anna Csenge, Kiss Diána Ivett, Azat Malik

Az objektív és a szubjektív valóság tükrében

A rendező gondolatai

A politika idővel történelemmé válik, a történelem mítosszá, és mint mítosz közel kerül az álmok világához. Lám, milyen messze tudunk eljutni a száraz tényektől.

Nixon látogatása Kínában már szinte a saját idejében történelemmé vált („A hét, ami megváltoztatta a világot” – írták róla) és a Sellars – Goodman – Adams alkotó triász jó érzékkel nyúlt a történet után.

A száraz tények a szemünk láttára alakulnak át álommá, feloldva a határokat az objektív és a szubjektív történetmesélés között. Az opera tükörszerkezetben vagy meg inkább dupla tükör fénytörésében meséli el az eseményt. Valósággal kezdődik, szó szerint idézve a dokumentált eseményeket, de mintha a valóság folyamatosan át- meg átfordulna belső valósággá, a szereplők legbensőbb énje nyílik meg előttünk. Aztán a második felvonásban már a szubjektivitás uralkodik el, először Pat pekingi látogatása kapcsán, majd a szinpadí előadásban, ahol végleg átcsúszik a történet az álmok és látomások szubjektív terébe, amit már előjelzett néhány pillanat, illetve a három titkárnő jelenléte a „verbatim színház”-i találkozás jelenetben. A harmadik felvonás visszatér a valósághoz, de már egy intim, a politikai hátország mögötti, szubjektív valóságba. Előadásunkban a cezúra a második felvonás közepén van, így a tükörszerkezet tisztán látszik: objektív valóság – belső valóság/álom – szubjektív valóság. Szinte shakespeare-i dramaturgia ez, mesterien modern kivitelezésben.

Mint minden fontos mű, ez is sokkal többről szól, mint a kiindulási történet, ez is megtalálja a jelenkori értelmezést. Noha Kína és a világ viszonya ma is időszerű és globális kérdés, az opera ennek kapcsán beszél valami sokkal fontosabbról, ami ma Európában és a világban talán a legsúlyosabb probléma: hogyan tudunk együtt élni egymással; eltérő politikai-világnézeti-faji-vallási-etikai stb. nézetek, eltérő kultúrák, eltérő életfelfogások hogyan tudnak békében, egymás mellett élni, hogyan leszünk képesek az „idegent” elfogadni (nem „szeretni”, elfogadni is épp elég), hiszen mindig van valami fontosabb és nagyobb igazság, ami közös ügyünk. Annyi baj volt már a világtörténelemben abból, hogy az idegent, a számunkra fel nem fogható kineveztük ellenségnek, mivel nem ismertük. Nixon látogatása Kínában ezt példázza: két ország kezét nyújt egymásnak, egy számára ismeretlen, felfoghatatlan, ellentétes kultúrának, hiszen együtt kell és együtt tudunk élni úgy is, ha teljesen mást gondolunk a világról.

Az Eiffel Műhelyházban magyarországi bemutatóként színre kerülő előadás szokatlan terekben szokatlan módon valósul meg, a nézők szokatlan nézőpontokból nézik ezt az „opera-show”-t. Adams operája ugyanis nagyoperai formában, a műfaj összes eszközt felhasználva és egyedi módon újraértelmezve „szokatlan” operaélményt nyújt, de a „szokatlanság” szó sem a szokásos értelmében értendő.

Almási-Tóth András

Timothy A. Johnson

John Adams *Nixon Kínában* című operájáról

[A *Nixon Kínában* (1987)] létrejötte Peter Sellarsnak köszönhető. Michael Steinberg szerint az opera ugyanis Sellars ötlete volt, aki drámai és emberi kérdésekben éppoly komoly és hozzáértő rendezőnek bizonyul, mint amilyen fantáziadúsnak, de ha úgy hozza a sors, akár ikonoklasztikusnak is. Ő hozta össze a szövegíró-t a zeneszerzővel. Alice Goodman költővel egy időben jártak a Harvardra, míg John Adams egy évtizeddel korábban végzett ugyanott. Sellars miután megismerkedett Adams korábbi műveivel, kifejezetten drámáinak találta azokat, és ez készítette arra, hogy felkeresse a szerzőt egy közös opera tervével. Adams vonósokra írt *Shaker Loops* című kompozíciójában (1978, átdolgozva 1983-ban) „hihetetlen módon magával ragadónak érezte, feszültséget és feloldást, majd adrenalinl átítatott látomásszerű állapotot” fedezett fel. Amit ebben a zeneműben hallott, úgy értékelte, hogy „pontosan az, amire a színházban vágyunk”. [...] Adams és Sellars páros rimbe szedett sorokban írt librettóban gondolkodott, még mielőtt a témát kiválasztották volna. Adams és Goodman pedig ragaszkodtak ahhoz, hogy a *Nixon Kínában* „hősi opera” legyen, ne pedig szatíra (Goodman 1987, 11). A szövegkönyv 1985 februárja és 1986 decembere között készült el (Goodman 1987, 13). Michael Steinberg „az emberi megfigyelőkészség, nemeslelkűség, szellemesség és politikai érzék csodájának” nevezte Goodman librettóját (Steinberg 1987b, 15). Bár operák esetében a szerzőséget elsősorban a komponistának tulajdonítják, a *Nixon Kínában* a zeneszerző, a librettista és a producer-rendező igazi együttműködésének köszönhető. [...] Az alkotók a források igen széles tárházát választották kutatásuk alapjául, hírlapoktól kezdve televíziós híradásokig, ami végül az opera születéséhez vezetett (Goodman 1987, 11). „A Kennedy Center egyik konferenciatermében ültünk” – nyilatkozta Adams. [...] „A hatalmas tárgyalóasztalon szó szerint felhalmozva álltak a megtekintésre váró videokazetták, kínai írásművek fordításai, Nixon emlékiratai, valamint a látogatás szemtanúinak beszámolóit a baloldali újságcikkektől kezdve a *Ladies' Home Journal*, a *Newsweek* és a *Time* magazinokon át több ezer fényképig.” (Adams 1996, 43–4) Később Goodman a szövegkönyv megírása előtt még kiterjesztette kutatását az 1972 előtti született életrajzi és történelmi írásokra annak érdekében, hogy történetileg hiteles nézőpontot közvetíthessen.¹

¹ Timothy A. Johnson, *John Adams's Nixon in China – Musical Analysis, Historical and Political Perspectives*, Ithaca College, New York, USA

Henry Kissinger

Richard Nixon: Az egyensúly stratégiája

Kapcsolatunk kezdettől fogva kollegiális jelleget öltött, és Nixon egyetlen alkalommal sem tett a Nelson Rockefellerrel való korábbi együttműködésére vonatkozó becsmérő utalást. Még akkor is, amikor jókora nyomás nehezedett rá, velem szemben mindig udvariasan viselkedett. Ez a fajta következetesen gyakorolt nagyvonalúság annál is inkább figyelemre méltó, mert a jelen könyvben bemutatott határozott és megfontolt személyiség mellett ott volt egy másik, a saját megítélésében kételkedő, önnön tekintélyét illetően bizonytalan és kétségek közt gyötrődő Nixon. Ezt a másik Nixont folyamatosan az Adam Smith óta ismert „pártatlan szemlélő” kísérte, vagyis egy második „én”, aki kívülről figyelni önmagát és itéli meg a tetteit. Úgy tűnt, Nixon egész életében e kritikus önmarcangolás kínozza.

Ez utóbbi Nixon szüntelenül mások jóváhagyását hajszolta, amelyet épp azok tagadtak meg tőle, akiket a legfontosabbnak tartott. Még a kialakult kapcsolataiban is érezhető volt egyfajta tartózkodás, míg a legszűkebb körön kívül állókhoz – különösen tekintélyes személyekhez – úgy viszonyult, mint akik egyfajta teljesítményt várnak tőle. Nixonnak nem mindig az volt a szándéka, hogy információit közöljön, hanem az általa használt nyelvezettel gyakran inkább csak utalni akart egy bizonyos célra, melyet a másik fél számára nem feltétlenül fedett fel.

Figyelembe véve ezeket a bonyolult összefüggéseket, Nixon időnként olyan kijelentéseket tett, amelyek nem tükrözték elképzelései egészét. Ezt a fajta magatartást azonban nem szabad összevetészen a határozatlansággal. A céljait világosan meghatározta, s tudatosan és találatlány módon igyekezett elérni őket. Ugyanakkor nemritkán úgy próbálta megőrizni a lehetőségeit, hogy a legelőnyösebb időpontot és alkalmat választotta a megvitatásukhoz.

Ezek a tulajdonságok együtt alkották a Nixon-kormányzat sajátos jellemzőit. Bármekkora tudással rendelkezett is, kiváltképp külpolitikai kérdésekben, bármilyen meggyőzően adta is elő okfejtését, Nixon ódzkodott a személyes konfrontációktól. Mivel nem szívesen adott közvetlen utasításokat a kabinet azon tagjainak, akik nem értettek vele egyet, Haldemant vagy Mitchellt bízta meg a feladattal, vagy éppen engem, ha külpolitikai kérdésekről volt szó.

Nixon segédeként illett tisztában lennem az említett eljárással, vagyis azzal, hogy az elnök nem minden megjegyzését vagy kérését kell szó szerint venni vagy végrehajtani. Az első találkozásunk végén Haldemannak adott utasítása, miszerint létesítsen közvetlen telefonvonalat az irodámmal, jól példázza

mindezt. Azt akarta a munkatársai értésére adni, hogy szeretne bevenni a csapatába, viszont még nem áll készen arra, hogy felajánlja nekem a pozíciót egy olyan helyzetben, amikor mások tanácsára netán visszautasítom az ajánlatát.

Egy másik, sokkal fajsúlyosabb eset, mikor 1968 augusztusában palesztin terroristák eltérítettek egy Rómából Izraelbe tartó amerikai utasszállító repülőgépet, s Damaszkuszba repültek vele. Amikor közöltem a hírt Nixonnal, aki épp régi cimboráival vacsorázott Floridában, azt válaszolta: „Bombázzák le a damaszkuszi repülőteret!” Ez a kijelentés nem hivatalos utasítás volt, hanem inkább arra szolgált, hogy mind tanácsadóira, mind vacsoravendégeire erős benyomást tegyen azzal, hogy eltökéltnek mutatkozik a gépeltérítések felszámolásának kérdésében.²

Fordította: Tóth Bálint Péter

Ötven év távlatából...

Részlet

[...] Leoni³ szerint, hogy vajon Nixon 1972-es kínai látogatása elhibázott lépés volt vagy sem, attól függ, figyelembe vesszük-e hosszútávú történelmi hatásait. „A találkozó nagymértékű globális gazdasági növekedéshez és a hidegháború befejezéséhez vezetett. Mindeközben önző lépés is volt, ami Amerikának kedvezett, de nem gondolták át kellőképpen a közeledés hosszútávú következményeit.” Nagy a tét, és az amerikai–kínai kapcsolat nem megfelelő módon való kezelése „rövid távon vitathatatlanul a legnagyobb mértékben fenyegeti a békét” – állította Robert Daly, a washingtoni Woodrow Wilson Központ munkatársa. Daly több mint harminc éve tartja szemmel a kétoldalú kapcsolatok alakulását mindkét fővárosból.

Daly szerint a megfigyelők hajlamosak Nixon látogatását csupán egy nagy geopolitikai sakkjátszma-nak tekinteni, de ennél sokkal fontosabb, hogy az az egy februári hét ötven évvel ezelőtt megnyitotta a „zsilipet” az emberek közötti cserekapcsolatok előtt. „Mindkét ország lakosságának lehetősége nyílt kapcsolatba lépni egymással.”

„1972 előtt a két ország csak a biztonsági szolgálat lencséjén keresztül látta egymást. Nixon látogatása után viszont teljes emberségükben kezdtek egymásra tekinteni” – mondta Daly. „Sajnos most visszatérünk ahhoz, hogy kizárólag biztonsági lencsén keresztül lássuk egymást.”

A most 84 éves Lord⁴ kijelentette, hogy nem ért egyet a Washingtonban manapság uralkodó véleménnyel, miszerint Amerika Kínával való kapcsolata kudarcot vallott. Elmondta, hogy a két ország egy hosszú stratégiai verseny kellős közepén van. „De nem leszünk közeli barátok – és remélem, hogy még hosszú évtizedekig nem leszünk nyílt ellenségek sem.”⁵

² Henry Kissinger: *Az állam vezetéséről. Hat politikai stratégia a XX. századból.* MCC Press Kft., 2023, 2024. 168–169. o.

³ Zeno Leoni: a londoni King's College előadója, az *American Grand Strategy from Obama to Trump* című könyv szerzője.

⁴ Winston Lord: nyugalmazott amerikai diplomata; 1969 és 1973 között az Egyesült Államok Nemzetbiztonsági Tanácsának munkatársaként Henry Kissinger különleges tanácsadója volt.

⁵ Vincent Ni: *Fifty years on, 'Nixon in China' loses its sparkle in Beijing and Washington.* In: *The Guardian*, 2022. február 21.

Synopsis

The action takes place in Peking (Beijing), China, February 1972.

ACT I

The airfield outside Peking: it is a cold, clear, dry morning: Monday, February 21, 1972. Premier Chou En-lai, accompanied by a small group of officials, strolls onto the runway just as the “Spirit of ’76” taxis into view. President Nixon disembarks. They shake hands and the President sings of his excitement and his fears.

An hour later he is meeting with Chairman Mao. Mao’s conversational armory contains philosophical apothegms, unexpected political observations, and gnomic jokes, and everything he sings is amplified by his secretaries and the Premier. It is not easy for a Westerner to hold his own in such a dialogue. After the audience with Mao, everyone at the first evening’s banquet is euphoric. The President and Mrs. Nixon manage to exchange a few words before Premier Chou rises to make the first of the evening’s toasts, a tribute to patriotic fraternity. The President replies, toasting the Chinese people and the hope of peace. The toasts continue, with less formality, as the night goes on.

ACT II

In the morning, Mrs. Nixon is ushered onstage by her party of guides and journalists. She explains a little of what it feels like for a woman like her to be First Lady, and accepts a glass elephant from the workers at the Peking Glass Factory. She visits the Evergreen People’s Commune and the Summer Palace, where she pauses in the Gate of Longevity and Goodwill to sing, “This is prophetic!” Then, on to the Ming Tombs before sunset.

interval

In the evening, the Nixons attend a performance of *The Red Detachment of Women*, a revolutionary ballet devised by Mao’s wife, Chiang Ch’ing. The ballet entwines ideological rectitude with Hollywood-style emotion. The Nixons respond to the latter; they are drawn to the downtrodden peasant girl—in fact, they are drawn into the action on the side of simple virtue. This was not precisely what Chiang Ch’ing had in mind. She sings “I am the wife of Mao Tse-tung,” ending with full choral backing.

ACT III

The last evening in Peking. The pomp and public displays of the presidential visit are over, and the main players all return to the solitude of their bedrooms. The talk turns to memories of the past. Mao and his wife dance, and the Nixons recall the early days of their marriage during the Second World War, when he was stationed as a naval commander in the Pacific. Chou concludes the opera with the question of whether anything they did was good.

Adapted from a synopsis by Alice Goodman¹

Musical minimalism united with monumentality

In conversation with conductor Gergely Vajda

The Hungarian State Opera production of *Nixon in China* by John Adams promises to be a great moment in Hungarian music life. Why did the Hungarian premiere take almost forty years to happen?

Nixon in China is a strange work, it has a special place not only in the opera repertoire of North America but the entire world. It is an unusual “tableau opera”, very American in style and nowadays it has such a powerful effect as at the time of its world premiere due to the actualities of the political half-past and the audience’s natural or often unnatural interest in the life of TV celebrities. In my opinion, the time for this opera has come – and not only in Hungary but all over the world – to be relevant again as we are all unwitting passengers of the current geopolitical roller coaster for more than a decade.

It is an outstanding work in the opera repertoire of the second half of the 20th century, not to mention the American repertoire. What makes it unique?

John Adams uses the tools of minimalism to build an effective and monumental drama on stage. It might seem a contradiction but only seemingly so. It is as if the work is both an opera and a parody of the opera genre in one, in the best sense of the word. The music is both an attractive surface and a vortex that grabs the listener, and neither the story nor the characters can be “swallowed or spat out”.

¹ Synopsis: *Nixon in China*, The Metropolitan Opera. <https://www.metopera.org/user-information/synopses-archive/nixon-in-china>

I think that both Peter Sellars, who developed the concept, and the composer really hit the nail on the head with it, and – although it is strictly my opinion – they have not been able to surpass it with any of their subsequent operas. From the iconic characters of an iconic story, an iconic, or if rather, a cult opera was born.

The opera is often compared to the style of Philip Glass. How can the similarities and differences be traced, and what do you regard as the “inspirational sources” of the work?

By no means it is surprising if many find the music of composers from the “same school” very similar. Steve Reich managed to compose quite a few truly world-renowned works for chamber ensembles (*Tehillim* or *Music for 18 Musicians*), Philip Glass owes his popularity more to the film industry (the sound and image montages of *Koyaanisqatsi* for instance), while perhaps it was John Adams who made the most of it what we call in the field “classical music business”. He could successfully transform the repetitive and minimalist music in such a way that proved it is not so far from the art of, say, Beethoven or Brahms. Meanwhile, of course, all three authors, including Adams, could create a truly 20th-century American sound.

How did Nixon in China influence the work of further opera composers?

Every powerful innovation has a liberating effect on contemporary authors or composers of the next generation. The realisation of “oh, you can actually do it like this” is important. My own little private story relates to my own one-act opera *Barbie Blue*, which was performed in 2018 at the Erkel Theatre as a companion piece to *Bluebeard’s Castle* by Bartók. Some scenes in the work can be compared to the seven doors in Bartók’s opera, and I intended the Chamber of Treasures scene specifically as an allusion to the music of John Adams. It only became clear to me now, when I had to learn the entire *Nixon*, that I managed to compose an almost identical rhythmic and harmonic “quotation” at the time without the specific knowledge of the source. This also goes to show that Adams really has his own style and voice, and what he does is very easy to identify with. The sounds mixed in *Nixon* – amplified strings, a big band, keyboards, percussion – are used by many contemporary composers, and not necessarily just as an afterthought.

What captivates you most in this opera?

I find it fascinating how a story lasting several hours can be built from short and catchy pop music elements, and at the same time we see and hear live, flesh-and-blood characters as well as figures from a news flash who lack almost any dramatic character development. This opera is like the musical equivalent of Andy Warhol’s infamous artwork *Campbell’s Soup Cans*.

Ágota Révész

The story of a visit

Prelude. The path to the visit

George Kennan, a key figure in post-World War II American foreign policy wrote the following in a secret report: "We have about 50% of the world's wealth but only 6.3% of its population. This disparity is particularly great as between ourselves and the peoples of Asia. [...] Our real task in the coming period is to devise a pattern of relationships which will permit us to maintain this position of disparity."

On the same day, 24 February 1948, the American ambassador to China requested more weapons from his government to support Chiang Kai-shek in his fight against Mao Tse-tung to prevent China from becoming communist.

By this time, the civil war between the supporters of Mao and Chiang Kai-shek had been going on for three years. The two sides, who used to fight as one in the war against Japan, were now sworn enemies: Mao with the help of Soviet intelligence and Chiang Kai-shek backed by the American military.

The fight ends with the 1949 victory of the communists and the proclamation of the People's Republic of China. Chiang Kai-shek flees to the island of Taiwan, and his government there retains the Chinese seat in the United Nations. Chiang expects his stay in Taiwan to be temporary and hopes for his return to the mainland with American support to overthrow the communists.

Only the socialist countries of that time, including the People's Republic of Hungary officially recognise the People's Republic of China in 1949. The Cold War is already in full swing, and the populous newcomer to the Soviet bloc – although only 542 million strong at the time – is a serious reinforcement against the United States and its allies.

Ideological differences, however, soon cause a rift between Moscow and Beijing. In 1956, Khrushchev begins to end Stalin's legacy without having consulted with Mao Tse-tung, who feels betrayed and claims leadership in the international communist movement. To prove that a developed communist state can be created in a short time, Mao launches the Great Leap Forward, which results in an economic catastrophe.

The collapse of the economy coupled with drought causes millions of people to starve to death. Mao is criticised severely in his own party. To get rid of his internal opposition, he launches the Cultural Revolution in 1966. The Soviet press openly supports the forces against Mao, and by 1969 the two countries are on the brink of war.

Following the logic of “the enemy of my enemy is my friend”, the USA warns the Soviet Union against attacking China. At this point, Mao begins to contemplate the possibility of establishing relations with the Americans – against the Soviet Union.

Over ten years into the war in Vietnam against the spread of communism – basically, against the Soviet Union – the USA is in a stalemate. The American public, fatigued and divided by the war, demands peace in Asia. Prior to the 1968 elections, Nixon promises a new policy: “Taking the long view, we simply cannot afford to leave China forever outside the family of nations, there to nurture its fantasies, cherish its hates and threaten its neighbours. There is no place on this small planet for a billion of its potentially most able people to live in angry isolation.”

There was no communication channel between China and the USA at this time, and they were indirectly impeding each other's efforts. The USA kept supporting the government in Taiwan against Mao, whereas Mao supported the Vietnamese forces fighting against the USA.

In the grand chess game of the Cold War, the USA hoped to gain the upper hand over the Soviet Union by appeasement with China. China also thought the friendship with America to be the greatest security against an attack by the Soviet Union.

On 4 April 1971, a surprising event took place. Following a training session for the table tennis world championship in Japan, an American player missed his bus to the hotel, and had to ask for a lift by the Chinese team. He got into conversation with a Chinese player, who presented him with a Chinese silk scarf. Journalists took photos of them getting off the bus, and the photos landed on the table of Mao Tse-tung.

Two days later, an official invitation was sent to the American table tennis team, who then arrived in China on 10 April. They played friendly matches, and it was Chou En-lai himself who welcomed them. This is how “ping-pong diplomacy” opened the door to reconciliation between the USA and China.

In a rapid succession of events, Henry Kissinger, National Security Advisor to President Richard Nixon made a secret visit to Beijing in the summer of 1971. It was the first time that an American politician discussed international affairs with his counterparts in the People's Republic of China. The greatest source of contention between them was Taiwan: China was still represented by the Taiwanese government internationally, under the leadership of Chiang Kai-shek.

In October 1971, the motion to recognise the People's Republic of China in the United Nations was passed. It also meant for Taiwan to be removed from the UN, because the People's Republic did not consent to the idea of “two Chinas”. The USA would have preferred for Taiwan to be officially represented as well, but in the end the “one-China” principle prevailed. In November 1971, the delegates of the Beijing government as the official representatives of China took their seat in the UN Security Council for the first time.

Richard Nixon's visit to China took place in February 1972. The presidential election was to be held in November the same year. Before his departure, Nixon made the following statement to the press: “What we must do is find a way to see that we can have differences without being enemies in war.” Opinion polls showed support for the visit by 68% of the American people.

Attending a ballet

During their visit, President Nixon and his wife attended a ballet. During the Cultural Revolution, the wife of Chairman Mao, Chiang Ch'ing, a former actress, banned all traditional theatre and dance performances. Only eight ideologically pure revolutionary works were to be performed: five Beijing operas, two ballets, and a symphony. The Beijing operas retained traditional vocal technique and acrobatics but introduced contemporary costumes. Ballet as a genre in China was a result of the friendship with the Soviet Union. It was only in 1954 that the first Chinese dance school to teach classical ballet was opened, with the help of Soviet ballet masters.

The ballet entitled *The Red Detachment of Women*, seen by the Nixons, is about a Chinese peasant girl: having been tortured by a landowner, the girl flees to the Red Army, where she becomes a member of the Women's Detachment. They take their revenge on the landowner, free the people oppressed by him, and the girl becomes Commissar of the Women's Detachment.

The ballet has been performed in China over 4 000 times, and it is still staged from time to time.

Aftermath

At the end of the visit, Nixon and Chou En-lai published a communiqué to announce the end of open hostility and the beginning of normalisation of relations. The most controversial issue was Taiwan, but according to the communiqué, America recognised Taiwan as part of China, and committed itself to removing its troops from the island. This communiqué was to become the political basis of USA-China relations.

Nixon described his visit as “the week that changed the world”. In international politics, the phrase “Nixon goes to China” is still a metaphor for a political leader taking an unexpected step. And this week was only the starting point of a series of important events.

After his trip to China, in May 1972, Nixon visited Moscow to sign the SALT I agreement with Leonid Brezhnev. It was the first détente between the two Cold War blocs in the nuclear arms race.

In September 1972, Japan recognised the People's Republic of China. The Japanese prime minister visited Beijing to apologise for the invasion of China and to develop friendly relations.

In November 1972, Nixon achieved a landslide victory in the presidential elections. Within two years, however, he was ruined by the Watergate scandal, and forced to resign.

In 1976, Mao died. After a two-year interregnum, in 1978, Teng Hsiao-ping became the leader of China, and announced his "reform and opening up".

On 1 January 1979, the United States of America establishes official diplomatic relations with the People's Republic of China. The same week, a cartoonist of a Chicago newspaper summarises the expectations of the USA: the drawing shows Teng Hsiao-ping as a giant with small traders beneath. His sleeves display the words "China Trade", while the caption says: "The man with over 800 million customers up his sleeves". A new world is born.

In the mirror of objective and subjective reality

The director's thoughts

Politics, in time, becomes history, history becomes myth, which is only a step away from the world of dreams. How far we can get from simple facts!

Nixon's visit to China became history even in its own time, it was dubbed as "The week that changed the world". It comes as no surprise that the creative trio of Sellars, Goodman, and Adams saw an opportunity in it.

The dull facts turn to dream in front of our eyes, the boundary between objective and subjective storytelling is dissolved. The opera tells the tale in a mirrored structure, or rather, in the refraction of a double mirror. It begins with reality, quoting well-documented events verbatim. However, this reality seems to become an inner reality all the time, and the innermost thoughts of the characters are revealed. The second act is dominated by subjectivity, first through Pat's visit to China, then in the stage performance, where the story takes place completely in the world of dreams and visions. It is all foretold by a few previous moments as well as the presence of the three secretaries in the scene of the "verbatim theatre". The third act then returns to reality, albeit into a subjective reality behind the political hinterland. The caesura in our performance is in the middle of the second act. Thus, the mirror image is clearly visible: objective reality - inner reality / dream - subjective reality. It is almost a Shakespearean dramaturgy, in a brilliantly modern setting.

As every important work, Nixon in China has also much more to tell than the original story, it also finds its contemporary interpretation. Although the relationship between China and the rest of the

world is a current and global matter, the opera attempts to explore more than that, namely, a most crucial problem in Europe and all around the world: how to get along with each other, how can all the different political, racial, religious, and ethical views, the different cultures, different points of view co-exist? How can we accept anything unfamiliar (you do not need to love them, acceptance is enough) as there is always a greater and more important truth that should be our common goal. Declaring the unknown, the incomprehensible as alien has caused so many problems in the history of the world. Nixon's visit to China is a perfect example: two nations – unknown, incomprehensible, and opposite to each other – shake hands, because you must and you can co-exist even if your view on the world is completely different.

The Hungarian premiere at the Eiffel Art Studios is staged in unusual spaces to have the audience see this “opera show” from different points of view. Adams’ grand opera makes use of all the tools of the genre available to provide an unusual opera experience in a unique re-interpretation even though the word “unusual” is also used in a sense different from the usual.

András Almási-Tóth

Timothy A. Johnson

John Adams’s *Nixon in China*

The genesis of [*Nixon in China* (1987)] belongs to Peter Sellars. According to Michael Steinberg: it was Peter Sellars, a director as serious and as perceptive about dramatic and human issues as he is imaginative and, when need be, iconoclastic, who had the idea for *Nixon in China* and who brought librettist and composer together. The poet Alice Goodman was a Harvard contemporary of his, John Adams was a graduate from the previous decade. Sellars had become familiar with Adams’s earlier work and found it “utterly dramatic,” a quality which helped lead Sellars to approach Adams about collaborating on an opera. After hearing Adams’s piece for strings, *Shaker Loops Introduction 3* (1978, rev. 1983), Sellars discovered “incredible sweeps of tension and ... release and then adrenaline-inspired visionary states.” He felt that what he heard in this music was “absolutely what you hope for in theater.” [...] Adams and Sellars conceived of a libretto in rhyming couplets before its topic even was chosen, and Adams and Goodman insisted that *Nixon in China* would be “an heroic opera,” not a satire (Goodman 1987, 11). The libretto was written between February 1985 and December 1986 (Goodman 1987, 13). Michael Steinberg called Goodman’s libretto “a wonder of human perception, generosity, wit, and political resource” (Steinberg 1987b, 15). Although attributions for operas typically

fall primarily to their composers, *Nixon in China* was a product of true collaboration between the composer, librettist, and producer/director. [...] The creators assembled a wide assortment of sources from which to conduct research that led to the opera, beginning with news magazines and tapes of television newscasts (Goodman 1987, 11). According to Adams: We sat in a conference room at the Kennedy Center [...]. We had an enormous seminar table literally piled high with videotapes to look at, a lot of Chinese literature in translation, Nixon’s memoirs, contemporary accounts of the visit – everything ranging from leftwing journalism to the *Ladies’ Home Journal*, *Newsweek*, *Time*, and thousands of photos. (Adams 1996, 43–4) Later, before writing the libretto, Goodman expanded her research to include extensive biographical and historical materials published before 1972, in order to provide her with an historically informed viewpoint.²

Henry Kissinger

Richard Nixon: The Strategy of Equilibrium

Our relationship assumed this collegial form from the beginning. Throughout, Nixon avoided derogatory references about my previous association with Nelson Rockefeller. Even when he was under great pressure, his conduct toward me was invariably courteous. This consistent graciousness was all the more remarkable because, side by side with the decisive and thoughtful Nixon described in these pages, there was another Nixon – insecure about his image, uncertain of his authority and plagued by a nagging self-doubt. This other Nixon was accompanied by a version of Adam Smith’s ‘impartial spectator’, that is, a second ‘you’, standing outside yourself, observing and judging your actions. Nixon seemed to me to have been haunted by such critical self-awareness all his life.

This part of Nixon involved a restless pursuit of approbation – a prize frequently withheld by the very groups that mattered most to him. Even within his established relationships, an element of reserve was palpable, while encounters outside his inner circle – particularly those involving persons

² Timothy A. Johnson, *John Adams’s Nixon in China – Musical Analysis, Historical and Political Perspectives*, Ithaca College, New York, USA

of stature – were likely to be treated as demanding a kind of performance. Nixon's purpose was not always to communicate information; rather, his language was often meant to convey an impression of some end that had not necessarily been revealed to the other party.

Given these complexities, Nixon would, on occasion, make statements that he did not reflect the full scope of his designs. This conduct should not be confused with indecision. He was clear about his goals and pursued them with determination and subtlety. At the same time, however, he often sought to preserve his option by selecting the most advantageous time and forum in which to debate them. The combination of these qualities produced the special characteristics of the Nixon administration. Extremely knowledgeable, especially about foreign policy issues, and highly effective in presenting his analyses, Nixon nevertheless recoiled from face-to-face confrontations. Loathe to transmit direct orders disagreeing cabinet members, he would choose Haldeman or Mitchell for that task – or me, on issues of foreign policy.

Serving as an assistant to Nixon required an awareness of this *modus operandi*, not every comment made or order issued by the president was intended to be interpreted or carried out literally. The instruction to Haldeman to install a direct phone line to my office at the end of our first meeting is one example: he wanted to convey to his staff that he was going to seek to add me to his team, but he was not yet ready to offer me the position in circumstances in which I might refuse it in the hearing of others.

Another more consequential example: in August 1969, an American airliner en route from Rome to Israel was hijacked by Palestinian terrorists and flown to Damascus. When I communicated the news to Nixon, who was enjoying a Saturday-evening dinner with old friends in Florida, he replied, 'Bomb the airport of Damascus.' Rather than serving as an official directive, this statement was intended to impress both his advisers and his dining companions with his determination to put an end to hijackings.³

³ In: Henry Kissinger: *Leadership: Six Studies in World Strategy*. Penguin Press, 2022, pp. 130–131.

Fifty years on...

Excerpt

[...] Leoni⁴ said whether Nixon's China visit in 1972 was mistaken or not depended on whether we wanted to take the long view in history. "That meeting led to great global economic growth and to the end of the cold war. Yet it also was a selfish move that benefited the US, and the long-term implications of the rapprochement were not thought through enough at the time."

The stakes are high, and mismanagement of the US–China relationship is "arguably the biggest short-term threat to peace", said Robert Daly of the Woodrow Wilson Centre in Washington. For more than 30 years, Daly has been observing the evolution of the bilateral relationship from both capitals.

Daly said observers tend to think of Nixon's visit only as a big geopolitical chess game, but more significantly, that week in February 50 years ago opened the "floodgate" for people-to-people exchange. "It gave the people of both countries permission to interact."

"Before 1972, the two countries saw each other only through the lens of security. After Nixon's visit, they began to view one another in their full humanity," Daly said. "Sadly, we are now reverting back to seeing each other solely through a security lens."

Lord⁵, now 84, said he did not agree with the prevailing view in Washington these days that America's engagement with China had failed. He said the two countries were in the middle of a long strategic competition. "But we are not going to be close friends – and I hope we won't be outright enemies for many decades to come."⁶

⁴ Zeno Leoni of King's College London, author of *American Grand Strategy from Obama to Trump*.

⁵ Winston Lord: retired American diplomat; between 1969 and 73, as a member of the United States National Security Council's planning staff, he was a special assistant to National Security Advisor Henry Kissinger.

⁶ Vincent Ni: *Fifty years on, 'Nixon in China' loses its sparkle in Beijing and Washington*. In: *The Guardian*, 21 February 2022.

Az előadás felvétele megtekinthető az OperaVision oldalán

2024. szeptember 29. és 2025. március 29. között.

*The performance is available to watch on OperaVision between
29 September 2024 and 29 March 2025.*

OPERAVISION

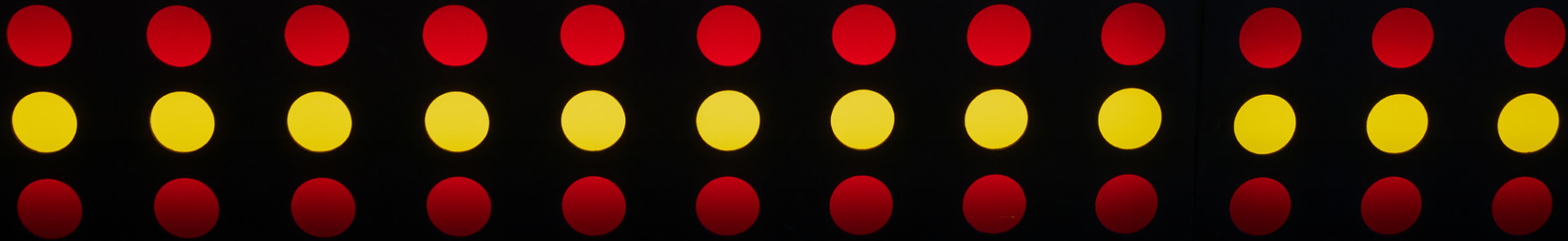

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

www.operavision.eu

Felelős kiadó *Responsible publisher:* Dr. Ókovács Szilveszter,
a Magyar Állami Operaház főigazgatója *General Director of the Hungarian State Opera*
A műsorfüzetet szerkesztette *The programme was edited by* Mátrai Diána Eszter
Fordítás *Translated by* Jávorszky György
Próba-fotók *Rehearsal photos:* Nagy Attila
Képszerkesztő *Photo editor:* Iványi Jozefa
Megjelent 2024-ben *Published in 2024*

STRATÉGIAI PARTNEREK
STRATEGIC PARTNERS

ARANY FOKOZATÚ TÁMOGATÓK
GOLD LEVEL SPONSORS

BOSCH

rexroth
A Bosch Company

DR. FEITH ZOLTÁN

